

"Hem o hazinelerde her çeşit cevahir, elmas ve zümrüt bulunuyormuş. Hem gizli pek acaip defineleri varmış." Bu ifadelerde anlatılmak istenen nedir?

"Bir zaman bir sultan varmış. Servetçe onun pek çok hazineleri vardı. Hem o hazinelerde her çeşit cevahir, elmas ve zümrüt bulunuyormuş. Hem gizli, pek acaip defineleri varmış. Hem kemalâtça sanayi-i garibede pek çok mahareti varmış. Hem hesapsız fûnun-u acibeye marifeti, ihatası varmış. Hem nihayetsiz ulûm-u bediaya ilim ve ittilaı varmış."(1)

Kainatın yaratılış hikmetinin bütünlük içinde ve en güzel işlendiği yerlerin başında On Birinci Söz risalesinin geldiğini söylemek mübalağa olmaz. Yani şu kainat sarayının yaratılma gerekçesi, Allah'ın isim ve sıfatlarını bu kainat sahnesinde tecelli ettirip, hem kendi İlahi nazarı ile hem de gayrın nazarı olan mahlukatın nazarı ile bu tecellileri seyredip müşahede etmektir.

Kainatta sergilenen isimlerin en büyük müşahidi ve seyircisi Allah'ın bizzat kendisidir; sonrada sırası ile insanlar, melekler, cinler ve ruhanilerdir. Yani kainatın asıl yaratılma gerekçesi, Allah'ın kendini tanıtmak ve sevdirmek istemesidir diyebiliriz.

Bu **tanıtma ve sevdirme ise**, her bir ismin ve o isimlerin gerekleri olan hükümlerin tecelli edilmesi ile gerçekleşiyor. Yukarıda servet ve cevherlerle işaret edilen husus, Allah'ın bu isimlerinin mana ve hükümlerine kinayedir. Allah'ın her bir ismi hazine olup, kainattaki tecellileri de bu hazineden saçılan cevherler ve servetler demektir.

Mesela, **Adl** isminin her şeyi yerli yerine koyması bir servet ve cevher olup, o isim hazinesinin bir tezahürüdür. **Cemil** ismi sonsuz bir hazine olup, mahlukattaki bütün güzellikler bu sonsuz hazinenin birer tecellileridir vs. Bütün fen ilimleri bu isimler hazinesine işaret eden birer levha hükmündedir.

(1) bk. [Sözler, On Birinci Söz](#)